

Zaaknummer: 2025-285581 (VVD), 2025-285319 (D66)

Antwoord van burgemeester en wethouders op schriftelijke vragen als bedoeld in artikel 42, eerste lid, van het Reglement van Orde voor de vergaderingen van de raad der gemeente Leeuwarden, ingediend op 10 november 2025.

De vragen zijn afkomstig van VVD en D66 en gaan over de aanpak zorgfraude en malafide zorgaanbieders in de gemeente Leeuwarden. Dit naar aanleiding van het krantenartikel hierover dat op 31 oktober jl. in de Leeuwarder Courant verscheen. De schriftelijke vragen van beide fracties zijn separaat ingediend. Vanwege de grote mate van overlap in de vragen is de beantwoording ervan samengevoegd in onderstaand document.

Vragen	Antwoorden
1. In hoeverre onderschrijft het college de inschatting zoals genoemd in het artikel dat jaarlijks circa € 76 miljoen aan zorggelden in Fryslân via jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning wegvloeit naar fraude of (zorg)criminelen?	Het college kan niet onderschrijven dat er jaarlijks daadwerkelijk € 76 miljoen aan zorggelden in Fryslân via jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning wegvloeit naar fraude of (zorg)criminelen. Dit komt doordat de gemeente Leeuwarden alleen zicht heeft op dat deel van ondersteuning en zorg binnen de Wmo en Jeugdwet, waar inwoners van de gemeente Leeuwarden gebruik van maken. Dit kan bij lokaal gecontracteerde zorgaanbieders, PGB aanbieders en regionale zorgaanbieders (ingekocht door SDF). Het Leeuwarder toezicht richt zich alleen op de kwaliteit en rechtmatigheid van de ondersteuning en zorg op basis van de Wmo of Jeugdwet aan inwoners van de gemeente Leeuwarden. Daarbij dient te worden vermeld dat het toezicht op de kwaliteit van de Jeugdwet grotendeels bij de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) ligt. Het college heeft geen beeld van de niet-geconstateerde fraude. Het beeld van de gelden die zijn weggevoerd naar de geconstateerde fraude (zie ook vraag 9) bestaat uit resultaten uit onderzoeken, signalen en casuïstiek die wijzen op risico's van ondermijning. Daarom wordt ingezet op het versterken van de informatiepositie, onder andere via samenwerking met toezichthouders, het RIEC en het Landelijk Bureau Bibob.
2. Beschikt het college over eigen cijfers of schattingen voor Leeuwarden? Zo ja, kan het college dat delen; zo nee, is het bereid dit te laten onderzoeken?	Voor de gemeente Leeuwarden geldt dat in de periode 2018 tot en met heden in totaal 320 onderzoeken zijn uitgevoerd binnen de Wmo en Jeugdwet. Dit aantal bestaat uit zowel proactieve als reactieve rechtmatigheidsonderzoeken en kwaliteitsonderzoeken onder PGB budgethouders, PGB zorgaanbieders en gecontracteerde zorgaanbieders. Uit deze onderzoeken zijn 6 gevallen van daadwerkelijke zorgfraude

	vastgesteld. Daarnaast is bij de screening van een PGB zorgaanbieder voorafgaand aan de zorgverlening een keer een vals diploma aangetroffen. Dit maakt een totaal van 7 gevallen van geconstateerde zorgfraude. De geconstateerde zorgfraude die de afgelopen jaren is aangetoond is laag in verhouding tot het aantal onderzoeken. Desalniettemin blijven we scherp op signalen van zorgfraude, mede gelet op kwetsbare groepen en de maatschappelijke impact.
3. <i>Heeft het college een beeld in hoeverre er voor de gemeente Leeuwarden zorggeld vloeit naar criminelen en fraudeurs binnen de jeugdzorg en WMO? Zo ja, hoeveel. Zo nee, waarom niet?</i>	Deze vraag is beantwoord onder vraag 1.
4. Welke maatregelen hanteert de gemeente om malafide zorgaanbieders te weren bij inkoop van jeugdzorg en Wmo? Wordt bijvoorbeeld de Wet Bibob toegepast binnen het sociaal domein? Zo ja, in welke gevallen? Zo nee, waarom niet en is het college bereid structurele integriteitstoetsen (zoals Bibob of VOG) standaard onderdeel te maken van de selectieprocedure?	Binnen aanbestedingstrajecten wordt de band met criminele activiteiten bij elke aanbieder getoetst, door een Gedragsverklaring Aanbesteden (GVA) op te vragen van elke aanbieder die zich inschrijft op de aanbesteding. Deze GVA wordt afgegeven door het Ministerie van Justitie en biedt zekerheid dat alle werknemers op een sleutelpositie bij een aanbieder niet in aanraking zijn geweest met justitie. Dit wordt nog aangevuld met de verklaring, d.m.v. het Uniform Europees Aanbestedingsdocument (UAE), waarop de zorgaanbieder verklaart dat: • Er geen sprake is van faillissement, liquidatie of insolventie. • Er geen veroordelingen zijn voor strafbare feiten zoals fraude, corruptie of deelname aan criminele organisaties. • Er geen ernstige beroepsfouten zijn begaan. • Er voldaan wordt aan belasting- en sociale zekerheidsverplichtingen. Er wordt gebruik gemaakt van het juridisch instrumentarium. Dit zijn alle juridisch bestuurlijke mogelijkheden binnen het sociaal domein. Denk bijvoorbeeld aan de vorderingsbevoegdheden (art. 5:16 e.v. Awb) van toezichthouders Participatiewet en Wmo en Jeugd en de mogelijkheden tot het uitvoeren van de Wet Bibob. De aanpak van ondermijning is geprioriteerd in de Veiligheidsagenda 2023-2026. Vanuit de aanpak ondermijning wordt een extra impuls gegeven aan het tegengaan van ondermijning (preventie), de bestrijding ervan (repressie) en het creëren van bewustwording en weerbaarheid. In het kader van

	de intensivering van de aanpak is het Bibob beleid voor de Wet Bibob geactualiseerd (Beleidsregel Bibob Leeuwarden, vastgesteld 16 juli 2024, in werking getreden 25 november 2024). Hierin zijn onder meer zorgaanbieders, aanbestedingen en vastgoedtransacties opgenomen als risicoactiviteit en geeft de gemeente de mogelijkheid om te kijken met wie er zaken wordt gedaan. De Wet Bibob geeft de gemeente de mogelijkheid om de achtergrond van bedrijven en personen te screenen.
5. <i>Waarom hanteert de gemeente Leeuwarden niet zo'n BiBob-Toets?</i>	Zoals aangegeven hanteert het college de Bibob toets onder meer voor overheidsopdrachten in het Sociaal Domein sinds 25 november 2024. (zie Beleidsregel voor de Wet Bibob gemeente Leeuwarden, geldend vanaf 25 november 2024). Ook is de Bibob toets per 1 januari 2025 opgenomen in de vernieuwde algemene inkoopvoorwaarden voor leveringen en diensten van de gemeente Leeuwarden. Aangezien overheidsopdrachten in het Sociaal Domein pas sinds november 2024 zijn opgenomen in het Bibob-beleid, is de Bibob toets nog geen standaard onderdeel in veel van de huidige contracten. In alle contracten die sinds 1 januari 2025 tot stand zijn gekomen, dan wel worden afgesloten zijn, is de mogelijkheid om een Bibob toets uit te voeren (1) en op grond van de uitkomst een overeenkomst te ontbinden (2) geborgd. Tot op heden zijn er nog geen toetsen in het Sociaal Domein uitgevoerd. De Bibob toets kan worden ingezet als er signalen zijn dat met de opdracht strafbare feiten zouden kunnen worden gepleegd. De Bibob-toets is een ultimatum remedium. Hieraan voorafgaand zal de integriteit van de contractant ook getoetst worden aan de hand van de integriteitseisen in de aanbesteding en ook op de gestelde kwaliteitseisen.
6. Welke maatregelen neemt (of gaat) het college nemen om te voorkomen dat aanbieders die elders zijn geweerd of afgewezen alsnog actief worden in de gemeente Leeuwarden?	Bij aanbestedingen wordt gekeken of de zorgaanbieder geregistreerd is in het Bibob-register. Hierin wordt geregistreerd wanneer er sprake is van "gevaar conclusies" of van "melding terugtrekking". Op deze manier kunnen malafide zorgaanbieders uit andere regio's geweerd worden, mits deze geregistreerd zijn in het Bibob-register. De gemeente is ook aangesloten bij het Informatieknooppunt Zorgfraude (IKZ). Dit is een landelijk meldpunt waar vermoedens van zorgfraude moeten worden gemeld. Het IKZ onderzoekt en deelt meldingen over zorgfraude en

	signaleert trends en ontwikkelingen. Op deze manier kan fraude beter en effectiever worden opgespoord en bestreden.
7. Werkt de gemeente samen met andere gemeenten of instanties (om informatie over malafide aanbieders te delen?	Ja, de gemeente Leeuwarden werkt actief samen met diverse partners om signalen van zorgcriminaliteit en -fraude te herkennen, te onderzoeken en aan te pakken. De gemeente werkt samen met instanties zoals de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa), de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en het Zorgkantoor. De samenwerkingen zijn gericht op het uitwisselen van relevante signalen, het afstemmen van onderzoeken en het versterken van toezicht en handhaving. Er worden structureel gegevens uitgewisseld, binnen de wettelijke kaders, met inspecties en toezichthouders. Ook is er de mogelijkheid om gezamenlijk met andere instanties, zoals andere gemeenten of IGJ, een toezichtonderzoek uit te voeren. Door deze samenwerkingen vergroten we onze slagkracht, verbeteren we vroegsignalering en vermijden we dat malafide aanbieders via 'zorgketens' blijven opereren. Op lokaal niveau kunnen signalen en casuïstiek worden ingebracht bij de casustafel Ondernijning, waarin meerdere afdelingen van de gemeente zijn vertegenwoordigd. Deze tafel biedt een multidisciplinair platform om concrete casussen te bespreken waardoor gezamenlijke acties mogelijk worden en kennis wordt gedeeld. Daarnaast nemen de gemeentelijk toezichthouders Wmo en Jeugd van de gemeente Leeuwarden deel aan regionale platform overleggen van Wmo- en Jeugd-toezichthouders. Een overlegstructuur voor gemeentelijk toezichthouders voor beleidsuitwisseling, best practices en het gezamenlijk ontwikkelen van instrumenten voor preventie en handhaving. De gemeente Leeuwarden is aangesloten bij het RIEC Noord-Nederland, het regionale informatie en expertisecentrum. Het RIEC verbindt gemeenten, politie, OM, Belastingdienst en andere instanties om ondernijning, waaronder zorgcriminaliteit en -fraude, te bestrijden. Via het RIEC kunnen signalen over malafide zorgaanbieders gedeeld worden en waar nodig integrale interventies ingezet worden - bestuurlijk, fiscaal en/of strafrechtelijk.

	Met de Regiodeal Noardwest-Fryslân werken de gemeenten Harlingen, Waadhoeke, Leeuwarden, de provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân samen en is daarin de aanpak van ondermijning (zorgfraude) geprioriteerd. Om de kwalitatieve goede zorg voor inwoners te vergroten en malafide zorgaanbieders sneller en effectiever te weren, wordt er gekeken of hierin een extra impuls gegeven kan worden. Zoals in de beantwoording van de vorige vraag al aangegeven werkt de gemeente ook samen met het IKZ. Door de diverse samenwerkingen kan de gemeente beter optreden tegen zorgcriminaliteit en -fraude en wordt voorkomen dat malafide aanbieders zich verplaatsen tussen gemeenten.
8. Hoeveel gevallen van zorgfraude, integriteitsschendingen of geweigerde aanbieders zijn de afgelopen jaren geconstateerd?	In de afgelopen jaren (2015-heden) zijn in totaal 7 gevallen van zorgfraude geconstateerd. Dit betreft: • 2 situaties zorgfraude bij gecontracteerde aanbieders. Bij deze aanbieders is het contract ontbonden, zijn gelden teruggevorderd en/of is aangifte gedaan. • 4 keer zorgfraude binnen zorgverlening vanuit het Persoonsgebonden budget (PGB). De PGB fraude werd verricht door de zorgaanbieder, budgethouder of budgetbeheerder. Het PGB is bij deze geconstateerde zorgfraude stopgezet en/of gelden zijn teruggevorderd. • 1 keer bij de screening van een PGB zorgaanbieder voorafgaand aan de zorgverlening. Bij deze screening is een keer een vals diploma aangeleverd door de zorgaanbieder. Hiervan is aangifte gedaan door DUO.
9. Wat zijn de concrete cijfers voor de afgelopen jaren voor Leeuwarden met betrekking tot: • Aantal aanvragen door zorgaanbieders waarin een Bibob-toets is uitgevoerd? • Aantal weigeringen op grond van integriteit (bijvoorbeeld via Bibob, ontbinding contract, of andere integriteitsgrondslag)? • Aantal geconstateerde gevallen van zorgfraude of integriteitsschendingen bij aanbieders van jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning, met daaraan gekoppeld de bedragen die gemoeid waren?	• Aangezien overheidsopdrachten in het Sociaal Domein pas sinds november 2024 zijn opgenomen in het Bibob-beleid zijn er nog geen toetsen in dit Domein uitgevoerd en daarom ook niet op grond van de Bibob geweigerd. Zoals hiervoor is aangegeven is er wel opgetreden tegen fraude op andere grondslagen. • Aantal geconstateerde gevallen van zorgfraude: 7, onrechtmatig ontvangen gelden door zorgfraude: € 477.493,00; Een deel van deze gelden is terugbetaald.

10. Zijn er überhaupt BiBob-aanvragen gedaan door onze gemeente bij het Landelijke Bureau BiBob? En zijn er hierdoor ook aanbieders geweerd?	Indien er na het eigen onderzoek door de gemeente nog vragen over blijven, dan wordt advies gevraagd aan het LBB. Die adviesaanvragen zijn wel gedaan, maar nog niet op het gebied van zorgaanbieders, gelet op het voorgaande.
11. Is de gemeente Leeuwarden bereid om de aanpak van de gemeente Almelo of de Twentse proeftuin (waar aanbieders van zorg en onderaannemers reeds via screening werden geweerd) over te nemen of aan te passen naar onze lokale omstandigheden?	De gemeente Leeuwarden staat open voor het benutten van effectieve werkwijzen uit andere gemeenten op het gebied van het tegengaan van zorgfraude. Wij volgen de aanpakken van onder andere de gemeente Almelo en de Proeftuin Zorgfraude vanuit Hart van Brabant en Twente met belangstelling en zijn op dit moment aan het onderzoeken welke onderdelen daarvan toepasbaar zijn binnen onze lokale context.
12 Het advies vanuit Twente is om criminele zorgaanbieder echt goed aan te pakken: Pas de Bibob-toets toe bij elke nieuwe aanbesteding. Neem de integriteitsregels op in je verordeningen. Zorg voor voldoende capaciteit bij toezicht. En werk samen met ROC's, zorgverzekeraars en justitie. Is het college voornemens dit advies op te volgen en deze aanpak te gaan hanteren? Zo ja, wanneer kunnen we hier een update over krijgen. Zo nee, waarom niet.	De regio Twente is samen met regio Hart van Brabant een proeftuin geweest voor de aanpak van zorgfraude. De daar geleerde lessen kunnen in het hele land worden geïmplementeerd. In 2026 vindt een gesprek plaats met de gemeente Twente om te kijken welke aanvullende maatregelen de gemeente Leeuwarden kan treffen op basis van de aanpak van Proeftuin Zorgfraude. Een update hiervan kan verwacht worden in Q3 2026.
13. Zijn er plannen voor een 'signalerings- en meldsysteem' (bijv. Meld Misdaad Anoniem of andere interne meldkanalen) specifiek gericht op zorgfraude en -criminaliteit?	Op dit moment bestaan geen aparte, nieuwe plannen voor een op zichzelf staand "signalerings- en meldsysteem voor zorgfraude/zorgcriminaliteit". In plaats daarvan maken we gebruik van reeds bestaande structuren en kan iedereen – anoniem of met contactgegevens – vermoedens van misbruik of misstanden rond zorg, PGB/Wmo/Jeugdhulp of uitkeringen melden via het reguliere meldpunt: Melding over een bijstandsuitkering of zorg dat niet klopt - Gemeente Leeuwarden Daarnaast is de gemeente Leeuwarden al aangesloten bij Meld Misdaad Anoniem en het IKZ. Met deze bestaande procedures dekken we signalering en melding af – zonder extra systeem – maar behouden we de mogelijkheid om vermoedens van fraude of misbruik zorgvuldig en discreet te melden.

14. Welke preventieve maatregelen worden genomen om kwetsbare cliënten in de gemeente Leeuwarden te beschermen tegen zorgaanbieders die mogelijk malafide zijn of waarbij sprake kan zijn van ondermaatse zorg of exploitatie?	• We screenen potentiële formele PGB zorgaanbieders (niet de informele zorgaanbieder uit het sociaal netwerk) aan de hand van een registratieformulier waar op moet worden aangegeven of ze voldoen aan de genoemde kwaliteitseisen. Ook toetsen we of wordt voldaan aan de voorwaarden van een PGB en de bekwaamheid van de budgetbeheerder. Deze maatregelen in combinatie met een breed gecontracteerd aanbod, hebben de afgelopen jaren geleid tot een verlaging van het aantal PGB's Wmo en Jeugdwet. Zo waren er in 2016 nog in totaal 1501 PGB's. Inmiddels is dit aantal verlaagd naar 355 PGB's (peildatum november 2025). • Alle zorgaanbieders binnen de Wmo en de Jeugdwet moeten in het bezit zijn van een geldig VOG op het juiste screeningsprofiel. PGB zorgaanbieders (ZZP'ers) moeten een VOG aanleveren voorafgaand aan het leveren van ondersteuning. Onder de medewerkers van de gecontracteerde partijen (en onderaanbieders) voor het leveren van basisondersteuning, aanvullende ondersteuning en hulp bij het huishouden is recent een steekproef uitgevoerd op de aanwezigheid van een geldig VOG op het juiste screeningsprofiel. • Onder cliënten die groepsondersteuning en thuisondersteuning krijgen van één van de gecontracteerde aanbieders wordt jaarlijks een steekproef getrokken. De geselecteerde groep cliënten heeft een 1 op 1 gesprek met de toezichthouder Wmo. Tijdens dit gesprek wordt gekeken en gevraagd naar de hulpvraag, de doelen en het toewerken naar resultaat.
15 Het advies vanuit Twente is om criminele zorgaanbieder echt goed aan te pakken: Pas de Bibob-toets toe bij elke nieuwe aanbesteding. Neem de integriteitsregels op in je verordeningen. Zorg voor voldoende capaciteit bij toezicht. En werk samen met ROC's, zorgverzekeraars en justitie. Is het college voornemens dit advies op te volgen en deze aanpak te gaan hanteren? Zo ja, wanneer kunnen we hier een update over krijgen. Zo nee, waarom niet.	Deze vraag is beantwoord onder vraag 12.

16. Hoe meet het college de effectiviteit van beleid tegen zorgfraude en welke indicatoren worden daarvoor gebruikt?	De gemeente Leeuwarden meet de effectiviteit van het beleid tegen zorgfraude door gebruik te maken van een combinatie van onderzoeken, monitoring en administratieve controles. Concreet worden de volgende instrumenten en indicatoren gebruikt: - Resultaten van kwaliteits- en rechtmatigheidsonderzoeken - Periodieke cliëntervaringsonderzoeken - Dashboard-monitoring van aantallen PGB's en Jeugdhulp/Wmo-trajecten - De financiële jaarverslagen van zorgaanbieders binnen de Jeugdwet en Wmo worden beoordeeld en besproken. Ook als een aanbieder niet verantwoordingsplichting is hebben we contractuele gronden om dit wel op te eisen.
<i>17 Veel gemeenten hebben maar één toezichthouder die het controleren op malafide zorgaanbieder erbij doet, voor een paar uur per week. Dat is onvoldoende. Hoe zit dit bij onze gemeente? En zijn we voldoende op kracht om dit soort praktijken te controleren? Zo ja, waarom is het college hiervan overtuigd?</i>	De gemeente Leeuwarden heeft 3 fte toezichthouders Wmo en Jeugd. Door de toezichthouders worden o.a. de volgende taken uitgevoerd: • Kwaliteitsonderzoeken bij zorgaanbieders; • Rechtmatigheidsonderzoeken bij zorgaanbieders; • Cliëntervaringsonderzoeken Wmo en Jeugd; • Calamiteitenonderzoek Wmo; • Rechtmatigheidsonderzoeken bij PGB budgethouders; • Doelmatigheidsonderzoeken onder cliënten van gecontracteerde Wmo-aanbieders; • Beoordelen van registratieformulieren en aanvullende kwaliteitsbezoeken bij PGB-zorgaanbieders. Daarnaast houden de toezichthouders zich bezig met het doorontwikkelen van kwaliteitskaders, het implementeren van landelijke ontwikkelingen en het ontwikkelen van aanvullende toezichts-instrumenten. De gemeente ziet dat de toezichtstaak landelijk steeds zwaarder wordt, mede door complexere zorgstructuren en toename van signalen rond zorgfraude. We blijven daarom kritisch kijken naar onze inzet, werkwijze en benodigde capaciteit. Binnen de beschikbare middelen zetten we stevig in op zowel preventief als repressief toezicht en blijven we alert op eventuele noodzakelijke versterking als ontwikkelingen of risico's daar aanleiding toe geven.

Blad 9

Leeuwarden, 6 januari 2026,

Burgemeester en wethouders van Leeuwarden,

Burgemeester.

Signed By: de Jong, Eelke
2026-01-08T10:08:12+01:00
ID: 504e8b6a-d30c-4d97-a6dc-a9b7d5c99b76
Auth: Scribble

Secretaris.

Signed By: van Haersma Buma, Sybrand
2026-01-08T10:36:30+01:00
ID: 504e8b6a-d30c-4d97-a6dc-a9b7d5c99b76
Auth: Scribble

**Dit document is rechtsgeldig digitaal ondertekend.*